

A SZABADKAI NÉPSZÍNHÁZ MAGYAR TÁRSULATÁNAK MŰSORA AZ 1976/77-ES ÉVADBAN

A Népszínház magyar társulata az 1976/77-es évadban hét bemutató előadást tartott. A repertoár művészi szempontból három legsikerültebb, legkiegyensúlyozottabb produkciója Németh László Győzelem, Federico Garcia Lorca Bernarda Alba háza és Miroslav Krleža Galícia című műve előadása volt. De mielőtt e három produkcióval foglalkoznánk, lássuk a többi előadást is.

Aleksandar Arburov Jó reggelt, boldogság című naiv, könnyed, kissé édeskés vígjátékának is megvolt a maga varázsa, s ehhez nyilván sokban hozzájárult a zeneszerző, Tamási Zdenko, Lányi István rendező, az együttes könnyed játéka, Kasza Éva és Pásti Mátyás kitűnő alakítása, Petrik Pál realiztikus színpadképe, Atanacković Anka szép jelmezei, valamint a kellemes ének- és táncszámok.

Peter Hacks Amphitryon című mitológiai témát feldolgozó komédiáját Virág Mihály állította színpadra, azonban a rendezői leleményesség, Jónás Gabriella, Medve Sándor, Korica Miklós, Balázs Piri Zoltán és Albert János kiváló játéka, Petrik Pál találó díszletei és Zoran Jovanović tetszetős jelmezei ellenére sem sikerült kiváltania a közönség tetszését.

Kopeczky László pikáns vígjátéka a Don Juan utolsó kalandja, mely a renaissance vígjátékok szellemében íródott, jellegénél fogva nagyobb hatást kelthetett volna kisszínpadon. Szókimondóságával, sikamlós tréfiáival az első pillanatokban megbotránkoztatta a bemutató közönséget, aki úgyszólván megdermedt, s csak később engedett fel, majd kezdte élvezni a groteszkebbnél groteszkebb helyzeteket. Ugyanis a nagyhírű Don Juan nem férfi többé, a komédia az elveszett „tag” kereséséről szól, melyet a szeretők nagy hévvel, szinte megszállottan kutatnak. A vígjáték vidám hangulatú, szellemes, tele párbeszédekkel, csiklandós humorral fűszerezett tónusát híven tükrözte ifj. Szabó István rendezése. Ugyanakkor Kopeczky bohózata nagyszerű alkalmat nyújtott a színészek számára is,

akik közül Albert János, Kasza Éva, Czehe Gusztáv, Majoros Kati és Árok Ferenc szellemes játékát kell kiemelni. Petrik Pál ügyesen megoldott színpadtere csak fokozta a játék lehetőségeit, s ehhez járultak még Atanacković Anka fantáziadús jelmezei. A vígjáték verses formában íródott, s szójátékban gazdag, zenéjét Molcer Mátyas szerezte, melyet három muzsikusként adott elő.

A színház Stúdió '76 elnevezésű irodalmi színpadán került közönség elé az *Én lenni...* monodrámája és költészetének még néhány darabja alapján állított össze a dramaturg, Franyó Zsuzsanna. Domonkos Kormányel-törésben című műve időszerű témát dolgoz fel — a vendégmunkások elidege-nedését, azonban ilyen előadásban veszít értékéből. Sokkal erőteljesebb-nek hangzott a jugoszláviai magyar költészet harminc évének legjavát bemutató *Dal a földemről* című antológia előadásakor, melyet szintén a Stúdió '76 színpadán mutattak be. Ifj. Szabó István rendező és Árok Ferenc színész megtettek minden maguktól telhetőt /hogy/ hiszen a mo-nodrámája már jellegénél fogva sem tűr semmiféle rájátszást. A monodrámát élni kell, ezért szükséges az erőteljes, izgalmas szöveg, a meggyőző szuggesztív színész, aki már az első percektől fogva képes magával ragadni, vinni a közönséget. Az *Én lenni...* monodrámája maga nemében első kísérlet, s mint ilyen minden elismerést megérdemel.

Németh László Győzelem című drámája Varga István m. v. rendezésében

Németh László sokoldalú írói munkásságának elválaszthatatlan része a drámaírás. Drámáiban Csehov és Tolsztoj hatás érezhető. Két évvel ez-előtt mutatta be a magyar társulat Villámfénynél című társadalmi drá-máját, melynek hőse a Németh által eszményített közösség megvalósítá-sáért küzd. A Győzelemben is hasonló témát dolgoz fel. Intellektuális és művészi ereje sokat tett azért, hogy a magyar provincializmust vissza-szorítsa, s új haladó eszméket honosítson meg. Németh László drámáiban az intellektuális párbeszédnek kerülnek előtérbe, míg a cselekmény inkább háttérbe szorul.

Varga István rendezőnek sikerült válogatott színészgárdával, Hupkó István díszlettervező segítségével egy tiszta csehovi-hangulatot árasztó előadást megrendezni.

Az előadásban az újvidéki színház két ismert művésze vendégszere-pelt: Kiss Júlia és Nagyellért János. Ugyanakkor ebben az előadásban mutatkozott be a színház két fiatal művésze is, Kerekes Valéria és Bics-kei István.

Nagyellért János a pszichológiai alakformálás eszközeivel mesterien

jelenítette meg Sántha Endre professzor személyét, kiválóan sikerült érzékeltetnie elhibázott, üszkös, a puszta vegetálásra korlátozódott életét. Az egészségtelen városi környezetben száradó fára emlékeztetett, mely a falusi környezetben újra kihajt, azonban csak rövid időre. A Sántha feleségét alakító N. Kiss Júliának sikerült apró külső eszközökkel gazdagítani a büszke, hajlíthatatlan kispolgári feleség jellemét. Kerekes Valéria bájos megjelenésével, természetes játékával már az első pillanatokban felkeltette a közönség figyelmét. Egész lényéből üdeség, szuggesztivitással párosult melegség árad. Nem eljátszotta, inkább élte szerepét, s feloldotta az előadás olykor túlzásba vitt intellektuális hangulatát. Szerbia drámaíróinak Szövetsége elismerésben részesítette alakításáért. Bicskei István pap szerepét egyszerűen, bizonyos humoros árnyalattal oldotta meg. Rajtuk kívül Pásti Mátyás, Korica Miklós, Albert Mária, Godányi Zoltán és Barácius Zoltán szerepformálása érdemel figyelmet.

Federico Garcia Lorca Bernarda Alba háza című színműve Marjan Bevk m. v. rendezésében

Garcia Lorca korunk egyik legsokoldalúbb művésze, költő, festő, színész a modern dráma egyik jelentős megújítója, de jószemű, igényes tanulmányíró is. Színtársulatot is szervezett („La Barraca”) amellyel a vidéket járta, és főleg hazai klasszikusokat mutatott be. Ő a költői színház megalapítója.

A Bernarda Alba háza című drámája a legérettebb alkotásai közé tartozik, 1935-ben írta, azonban csak halála után jelent meg. Lorca maga írta, hogy a dráma megtörtént eseményt ábrázol. Veldorobij faluban Lorcáéknak két háza volt a Széles utcában és közvetlenül mellettük lakott az özvegy Fraskita Alba négy lányával. Férje halála után behajtott az ablaktáblákat, hogy a fény ne hatoljon be otthonába. Első házasságából született lánya volt a legidősebb, legcsúnyább, de a leggazdagabb is, ezért a falu legszebb ifja őt jegyezte el. Esténként az ablak alatt beszélgetett menyasszonyával, de utána az udvarban a legfiatalabb lánnyal, Adelával szeretkezett. Ezért jegyzi meg a költő, hogy a három felvonást hűséges dokumentumnak szánta.

Marjan Bevk rendezőnek, Hupkó István díszlettervezőnek és a világosítónak sikerült felelevenítenie a visszafojtott szenvedélyek fülledt légkörét a soklányos házban, ahol csak a legidősebb mehet férjhez a nála jóval fiatalabb kérőhöz, mert övé a hozomány. Az előadásnak megvolt a maga külön ritmusa. Minden felvonás élőképpel kezdődött, például a lányok ülnek és kézimunkáznak (2. felv.) a család vacsorázik (3. felv.)

mindenki hallgat, látszólag semmi sem történik, azonban a feszültség ott lebeg a levegőben, s bármely pillanatban végzetes lehet.

A színpadkép teljes egészében a darab szellemét, hangulatát idézi, szimbólumokkal, metaforákkal telített tehát aktív összetevője a darabnak, s nemcsak színesebbé teszi az előadást, hanem mondanivalóját is kiteljesíti. Ritkán létesül ilyen összhang külső forma és tartalom viszonyában, mint ebben az előadásban.

Az előadásból mindenekelőtt a Bernarda Albát játszó Karna Margit alakítását kell kiemelni, akinek kiválóan sikerült életrekelteni a könyörtelen, félelmetes erejű spanyol nőt és anyát, a szokások és erkölcsök kíméletlen őrzőjét, aki szinte beteges szenvedéllyel kínozza leányait. E nehéz és borús hangulatban az egyetlen eltérő fénysugár a legfiatalabb, legszebb és legkonokabb Adéla volt, Jónás Gabriella tolmácsolásában. Ábrahám Irén Martisio szerepében hitelesen ábrázolta a szerencsétlen púpos lány nővére jegyese iránt érzett reménytelen szerelmét. Agustiaszt Dóró Emma, Magdalénát Kerekes Valéria, Améliát Bada Irén alakította, mindegyikük a maga módján igyekezett szerepének tragikus jellegét kihangsúlyozni. Bernarda Alba nyolcvanéves anyjának groteszk szerepében Majoros Kati nyújtott sikeres színészi alakítást. Az előadás sikeréhez sokban hozzájárult Süveges Eta, Kasza Éva, Fazekas Piri és Bácskai Mária.

Atanacković Anka jelmezei a darab tragikus hangulatát idézték. Az előadás talán túl hangos volt, azonban reméljük idővel ez is harmonikusabb lesz. A darab sikerében nagy része volt a világosítónak, mégsem tüntették fel nevét a műsorfüzetben. Az előadást június 9-én Szegeden is bemutatták s mintegy tíz percig tartó tapsvihár üdvözölte a szabadkaiak produkcióját.

Miroslav Krleža Galícia című drámája Virág Mihály rendezésében

A rendezőnek a díszlettervező Vlada Masenićtyal egyetemben sikerült teljes drámai intenzitásában felidézni a galíciai front egy szakaszát, az Osztrák—Magyar Monarchia hanyatlásának korában, s ezzel párhuzamosan egy érzékeny fiatal művész Horvát kadét sorsának is tanúi lehettünk.

Virág Mihály finoman ráérezett a Krleža szöveg nyújtotta színpadi lehetőségekre, és ezeket sorra ki is használta. Az ágyúk távoli dörgése közepette megkapó módon bontakozik ki a katonák nehéz élete a galíciai sárban, esőben, ugyanakkor ezzel párhuzamosan a magas rangú tisztek gondtalan fényűző élete, féktelen tivornyázása tárul elénk. Az előadásban majdnem az egész férfi együttes fellépett Balázs Piri Zoltán Horvát

kadét szerepében eléggé halvány volt, különösképpen a vehemens Valter főhadnagyot alakító Salamon Sándor erőteljes alakítása mellett tűnt halványnak. Korica Miklós Gregor doktort kimerően, intelligensen jelenítette meg. Pásti Máttyás Puta Agramer doktort alakította Glembaj-stílusban az előkelő úr képszerű, szenvelgő játékában.

Miroslav Krleža háborúellenes drámájának igazi értékei a Vajdasági színházak 27. találkozásán jutottak kifejezésre. Virág Mihály rendező, valamint Pásti Máttyás és Korica Miklós színészek részesültek elismerésben.

Fordította *Pribilla Valéria*